

Клюєва Світлана,

*провідний концертмейстер кафедри музичного мистецтва
ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»*

Піхтар Олена,

*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри музичного мистецтва
ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»*

РОЛЬ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА У ВИХОВАННІ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА-ВОКАЛІСТА

У сучасному музикознавстві визначилась певна тенденція осмислення концертмейстерської діяльності як професії, що має свою специфіку, генезу формування, динаміку розвитку, свою роль у виконавському процесі [6]. Фах піаніста-концертмейстера є одним із найбільш затребуваних у спільному процесі музикування. Концертмейстер, який працює у класі сольного співу, покликаний всіляко сприяти вокалістові у становленні його як майбутнього артиста.

Під час занять з вокалу, при роботі над музичним матеріалом, підготовкою його до концертного виступу велику роль відіграє концертмейстер. Саме від майстерності концертмейстера може залежати враження від виступу соліста. Зростання вимог до виконавців також впливає й на діяльність концертмейстера. Виконавська інтерпретація значною мірою залежить від концертмейстера: від його професійного відчуття, вміння зберегти пульс твору, відтінити й доповнити сольну партію. Саме концертмейстер створює всі умови для розкриття виконавських можливостей соліста.

Проведений аналіз останніх досліджень українських науковців показує, що проблематика співпраці концертмейстера й вокаліста, концертмейстера та викладача у вихованні студента-музиканта, а також концертмейстерської діяльності в класах диригування є актуальною. Так, в наукових працях розглянуто філософсько-естетичний аспект концертмейстерської творчості [3], розкрито методичні особливості роботи концертмейстера зі студентами-музикантами у вищих закладах мистецької освіти [1], обґрунтовано діяльність концертмейстера в процесі підготовки хорових диригентів [4], досліджено феномен піаніста-концертмейстера в соціокультурному просторі на прикладі роботи з вокалістами [5], а також нові компетентнісні вимоги до концертмейстерів у процесі дистанційного навчання [2].

Концертмейстер повинен мати солідний і багатоплановий репертуар, що відображає різні музичні стилі та жанри. Одним із базових завдань, які постають у процесі виховання вокаліста є підбір музичного матеріалу, який застосовується на уроках з вокалу. Репертуар вокаліста має не лише демонструвати його співацькі здібності, а й відповідати його смакам, розвивати вокальну майстерність і бути зрозумілим для співака. «Цей репертуар повинен демонструвати певні сильні сторони співака, і в той же час бути технічно доречним як у текстовому, так і в драматургічному відношенні» [3, 299].

На концертмейстера покладається відповідальна завдання – ознайомити студента з різними музичними стилями, виховати його музичний смак. Цю місію він виконує через високохудожнє виконання акомпанементу та через професійну роботу на етапах розучування твору з солістом: допомогти співакові у вивченні ним своєї партії, досягти точної інтонації, формування фраз тощо. Вміти слухати, бути в ансамблі з партнером, творчо співпереживати – все це необхідно у ході спільного виконання та є важливою деталлю професійної майстерності піаніста [7]. Природа вокального звуку прямо протилежна фортепіанному. Звук, який народився голосом, здатний до динамічного розвитку, а фортепіанний приречений на згасання. Цю невідповідність проживання звуку вокального та інструментального теж можна назвати проблемним моментом в ансамблевому звучанні. Особливого значення набуває звуковий баланс.

На думку К. Рагана, в умовах навчального закладу концертмейстер повинен вміти виконувати інструментальні й вокальні твори української та світової музичної літератури, акомпанувати солістові, хору, ансамблю, інструменталістові, транспонувати, об'єднувати акомпанемент з партією соліста, підбирати на слух мелодії та акомпанемент до них, читати та акомпанувати з листа [8]. При роботі з вокалістом концертмейстер повинен вникнути не тільки в музичний, але й в поетичний текст, адже емоційний стрій та образний зміст вокального твору розкриваються не лише через музику, а й через слово. Поняття «концертмейстер» включає не тільки концертну роботу, а й розучування з солістами їх партій, уміння контролювати якість їх виконання, знання їх виконавської специфіки і причин виникнення труднощів у виконанні, уміння підказати правильний шлях усунення тих чи інших недоліків.

Установити творчий контакт із солістом – завдання дуже важливе, але необхідно володіти й комунікативними здібностями. Тому в роботі концертмейстера з солістом необхідна повна довіра. Співак має бути впевненим, що піаніст знає його можливості, переваги й недоліки, допоможе та підтримає в разі виникнення будь-яких проблем під час виконання. Концертне виконання – підсумок усієї роботи піаніста і вокаліста. Його головна мета – спільно з солістом розкрити музично-художній задум твору за найвищої культури виконання. В процесі онлайн-навчання оновлено форми та методи роботи концертмейстерів у класі вокалу.

Отже, у діяльності концертмейстера поєднуються творчі, педагогічні й психологічні функції. Саме концертмейстер створює всі умови для розкриття виконавських можливостей соліста. Від майстерності та натхнення концертмейстера багато в чому залежить творчий стан студента-вокаліста. В навчальному процесі концертмейстер є другим педагогом-наставником, який сприяє формуванню майбутнього музиканта професіонала. На сучасному етапі дистанційного навчання в процесі співпраці концертмейстера й студента-вокаліста до концертмейстерів висуваються нові компетентнісні вимоги.

Література

1. Афанасьєва Е. Ю. Методичні особливості роботи концертмейстера з студентами-музикантами у вищих мистецьких навчальних закладах. *Молодий вчений*. 2017. № 10. С. 230–235.
2. Бондаренко А. Робота концертмейстера в навчальних закладах України: компетентнісний аспект. *Молодий вчений*. 2020. № 10 (86). С. 314–317.
3. Журавльова Н. Філософсько-естетичний аспект концертмейстерської творчості. *Молодь і ринок*. 2011. № 9 (80). С. 105–108.
4. Колоскова Ж. Роль концертмейстера в процесі підготовки хорового диригента в умовах мистецького факультету. *Наукові записки. Педагогічні науки*. Вип. 139. С. 262–264.
5. Кретов А. І. Феномен піаніста-концертмейстера в соціокультурному просторі: діалог історії й сучасності. *Культурологічна думка*. 2017. № 12. С. 56–63.
6. Молчанова Т. Мистецтво піаніста – концертмейстера у культурно-історичному контексті: історія, теорія, практика : монографія. Львів : Ліга Прес, 2015. 558 с.
7. Повзун Л. І. Ансамблева творчість піаніста-концертмейстера : навч. посібник. Одеса : Фотосинтетика, 2009. 104 с.
8. Ragan K. Serious about Singing: Age Appropriate Repertoire for the Talented Teen. *Journal of Singing*. 2016. Vol. 72. № 3. Pp. 299–304.

Ліпська Світлана,

кандидат педагогічних наук, викладач-методист Вінницької дитячої музичної школи №2

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Мотивація навчальної діяльності учнів завжди була однією з фундаментальних проблем педагогіки. Вивченню мотиваційної сфери особистості присвятили свої праці видатні вітчизняні та зарубіжні вчені. В умовах воєнного стану актуальність питання формування мотивації до музичного навчання учнів мистецької школи зростає ще більше. Викладачі постали перед такою ситуацією, коли частина дітей залишилась у місцях свого постійного проживання, але знаходиться у стані невизначеності або під постійними обстрілами; інші тимчасово переїхали до різних міст України, деякі виїхали за кордон. Безумовно, можливості опанування музичного мистецтва та ставлення до навчання у цих категорій вихованців різні. Але загалом викладачі відмічають різке зниження зацікавленості більшості учнів. Як за таких обставин можна все ж таки підвищити мотивацію до музичного навчання?

Передусім звернемося до сутності поняття. Мотивація (від лат. *movere* «рухати») – все, що рухає людину, спонукає її до дії, змушує із завзятістю та наполегливістю виконувати поставлені завдання. Мотиваційна сфера особистості включає багатоманітність її установок, цілей, інтересів, переконань, розкриває зміст та спрямованість потреб, які виконують функцію регулювання діяльності та поведінки [2, 152]. Як вказує С. Занюк, мотивація – це сукупність спонукальних факторів, які визначають активність особистості. Мотивом виступає сформоване під впливом соціального середовища та життєвого досвіду спонукування, яке стає внутрішньою безпосередньою причиною дій і виражає особистісне ставлення людини до власної діяльності [1, 112]. Мотивація навчальної діяльності спонукає учнів до активного засвоєння змісту освіти та поряд із здібностями, знаннями, навичками стає одним з найважливіших факторів забезпечення успіху навчання у